

Bakanlık Adı	:	Maliye Bakanlığı
Tebliğın Adı	:	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğı (Yeni Türk Lirası Kullanımında Özel Kesim Muhasebe Sistemine İlişkin Olarak İşletmeler Tarafından Uyulacak Esaslar Hakkında)
Tebliğ No	:	Sıra No: 13
R. Gazete Tarihi	:	6/10/2004
R. Gazete Sayısı	:	25605

**MUHASEBE SİSTEMİ UYGULAMA GENEL TEBLİĞİ (YENİ TÜRK LİRASI
KULLANIMINDA ÖZEL KESİM MUHASEBE SİSTEMİNE İLİŞKİN
OLARAK İŞLETMELER TARAFINDAN UYULACAK
ESASLAR HAKKINDA)
SIRA NO:13**

I. YENİ TÜRK LİRASI İLE İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER VE ESASLAR

1-Yasal Düzenleme

Bilindiğı üzere, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun(1) 175 ve mükerrer 257 nci maddelerinin Bakanlığımıza verdiği yetkiye dayanılarak yayımlanan 1 Sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğı ile bu Tebliğ ekinde yer alan Muhasebe Usul ve Esasları, 01/01/1994 tarihinden itibaren zorunlu uygulanmak üzere, 26/12/1992 tarihli ve 21447 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Diğer taraftan, 5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanunun(2)

-1 inci maddesinde Türkiye Cumhuriyeti Devletinin para biriminin Yeni Türk Lirası (YTL), alt biriminin Yeni Kuruş (YKr) olacağı ve bir Yeni Türk Lirasının yüz Yeni Kuruşa eşit olduğu,

-5083 sayılı Kanunun 5228 sayılı Kanunun(3) 59 uncu maddesinin 13 üncü fıkrası ile değiştirilen 2 nci maddesinde Türk Lirası değerlerin Yeni Türk Lirasına dönüştürülürken bir milyon Türk Lirası (1.000.000 TL) eşittir bir Yeni Türk Lirası değişim oranının esas alınacağı, Türk Lirası değerlerin Yeni Türk Lirasına dönüşüm işlemlerinin ve Yeni Türk Lirası cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamalarında yarım Yeni Kuruş ve üzerindeki değerlerin bir Yeni Kuruşa tamamlanacağı ve yarım Yeni Kuruşun altındaki değerlerin dikkate alınmayacağı,

-3 üncü maddesinde kanunlarda ve diğer mevzuatta, işlemlerde, yargı kararlarında, hukuki muamelelerde, kıymetli evrak ve hukuki sonuç doğuran diğer belgeler ile ödeme ve değişim araçlarında Türk Lirasına veya liraya yapılan atıfların 2 nci maddede belirtilen değişim oranında Yeni Türk Lirasına yapılmış sayılacağı,

- Geçici 1 inci maddesinin birinci fıkrasında halen tedavülde bulunan Türk Lirası banknotlar ile madeni paraların 01/01/2005-31/12/2005 tarihleri arasında Yeni Türk Lirası banknotlarla ve yeni çıkarılacak madeni paralarla birlikte tedavül edeceği, üçüncü fıkrasında ise bu Kanunun uygulanmasında karşılaşılan tereddütleri gidermeye ve gerekli düzenlemeleri yapmaya Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan; görev alanına giren konularda düzenleme yapmaya Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Sermaye Piyasası Kurulu ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun yetkili olduğu,

- Geçici 3 üncü maddesinde 01/01/ 2005-31/12/2005 tarihleri arasında da bütün mal ve hizmet bedellerinin 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun(4) 12 nci maddesi çerçevesinde düzenlenecek etiket ve tarife listelerinde Türk Lirası ve Yeni Türk Lirası üzerinden ayrı ayrı gösterilmesinin zorunlu olduğu,

- 6 ncı maddesinde Kanunun 4 üncü maddesi ile geçici 1 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının yayımı, diğer hükümlerinin ise 01/01/2005 tarihinde yürürlüğe gireceği, hükümleri bulunmaktadır.

Buna göre, 5083 sayılı Kanunla yapılan düzenlemeler çerçevesinde Yeni Türk Lirası kullanımında özel kesim muhasebe sistemine ilişkin olarak işletmeler tarafından uyulacak esaslar konusunda aşağıdaki açıklamaların yapılması gerekli görülmüştür.

2-Yeni Türk Lirası Kullanımında Özel Kesim Muhasebe Sisteminde Uyulacak Esaslar

2.1- Kanunun 1 inci maddesinin yürürlük tarihinin 01/01/2005 olması nedeniyle, 31/12/2004 tarihi sonuna kadar düzenlenecek tüm belgeler (fatura, sevk irsaliyesi, vb) Türk Lirası üzerinden düzenlenecek ve dönem sonu işlemleri dahil tüm muhasebe kayıtları Türk Lirası üzerinden yapılacaktır. Mali tablolar Türk Lirası üzerinden düzenlenecektir. Bu belgeler ve muhasebe kayıtları 01/01/2005 tarihinden sonra da aynen oldukları gibi muhafaza edilecektir.

2.2- 31/12/2004 tarihli bilanço tutarları Kanunda belirtilen değişim oranı esas alınarak 01/01/2005 tarihi itibarıyla Yeni Türk Lirasına dönüştürülecek ve dönüştürülen bu tutarlar açılış kayıtları olarak muhasebeleştirilecektir. Dönüşüm işlemlerinde kullanılmak üzere hazırlanan örnek Excell programı ve dönüşüm tablosu bu Tebliğ ekinde (Ek:1 ve Ek:2) yer almaktadır.

2.3- 01/01/2005 tarihinden itibaren düzenlenecek tüm belgeler ve yapılacak muhasebe kayıtları sadece Yeni Türk Lirası ve Yeni Kuruş üzerinden olacaktır. En küçük para birimi 1 YKr olduğu ve YTL cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamalarında yarım YKr ve üzerindeki değerler 1 YKr'a tamamlanacağı için en küçük muhasebe ve fatura değeri 1 YKr olacaktır. 2005 yılı boyunca Türk Lirası ve Yeni Türk Lirasının birlikte kabul edilmesi ve 2005 takvim yılında bütün mal ve hizmet bedellerinin etiket ve tarife listelerinin Türk Lirası ve Yeni Türk Lirası para birimleri üzerinden ayrı ayrı gösterilmesi belge düzenleme ve muhasebe kayıtlarında YTL'nin esas alınmasını etkilemeyecektir. Önceki dönemlere ilişkin olmakla birlikte 01/01/2005 tarihinden sonra düzenlenecek faturalar, verilecek beyannameler ve bildirimlerin de Yeni Türk Lirasına dönüştürülmesi ve Yeni Türk Lirası üzerinden düzenlenmesi ve hesaplara kaydedilmesi gerekmektedir. Ancak, ücretlere yapılacak vergi indiriminde kullanılan Vergi İndirimine Ait Bildirimler hakkında II. Bölümün 2.2. fıkrasında belirtildiği şekilde işlem yapılacaktır.

2.4- Maliye Bakanlığınca özel hesap dönemi tayin edilen mükellefler de 01/01/2005 tarihinde normal vergilendirme dönemine sahip diğer mükellefler gibi işlem yapacaklardır. Ancak, bu mükellefler 31/12/2004 tarihi itibarıyla geçici mizan çıkartacaklar, mizanda yer alan hesapları diğer mükelleflerin tabi oldukları esas ve usuller çerçevesinde YTL para birimine dönüştürecekler ve bu tutarları 01/01/2005 tarihli açılış maddesi olarak muhasebeleştirileceklerdir. Diğer mükellefler için tespit edilmiş muhasebe kayıt, saklama, belge ve bildirim düzeni bu mükellefler için de geçerlidir.

2.5- Bilanço esaslı dışında işletme hesabı esasına göre defter tutan diğer mükellefler de 01/01/2005 tarihinden itibaren YTL para birimine göre defter tutacaklardır. Bu mükellefler 2005 yılına devreden dönem sonu mal tutarları toplamı ve amortismanına tabi iktisadi kıymetler gibi kayıtlarını YTL'na dönüştürerek kaydedecekler ve durumlarını ilgilendiren hususlarda bu Tebliğde belirtilen düzenlemelere uyacaklardır.

II. 31/12/2004 TARİHİ SONU İTİBARIYLA YAPILACAK İŞLEMLER

1-Muhasebe Kayıt Düzeni İle İlgili Yapılacak İşlemler

1.1- İşletmeler 31/12/2004 tarihli bilanço hesaplarında yer alan TL değerleri 01/01/2005 tarihinde ilk işlem olarak YTL para birimine dönüştüreceklerdir. Hesaplardaki toplam TL tutarların YTL'na dönüşümünde bulunacak tutar ile alt hesapların daha sonra ayrı ayrı dönüşümü halinde bulunacak tutarlar toplamı tamamlamalar (yuvarlamalar) nedeniyle eşit olmayabilecektir. Bu nedenle, işletmeler tek düzen hesap planına uygun bir şekilde defter-i kebir hesaplarında yer alan TL tutarların YTL'na dönüşümü işlemlerine yardımcı hesapların varsa alt hesaplarının, diğer bir ifadeyle hesap planlarının en son kırılmadaki hesaplarının tek tek Yeni Türk Lirasına çevrilmesi suretiyle bulunan ana hesap toplam tutarının muhasebe kaydını yapacaklardır. 31/12/2004 tarihli bilanço tutarlarını bu şekilde YTL'na dönüştürmüş tutarları 01/01/2005 tarihli bilançonun açılış kayıtları olacaktır. Dönüşüm işleminin alt hesaplardan başlanarak ana hesaba ulaşılması suretiyle yapılması nedeniyle ortaya çıkabilecek farklar II. Bölümün 1.2. fıkrasında açıklandığı şekilde kaydedilecektir.

Ömek:

(X) İşletmesinin 31/12/2004 tarihli 120 Alıcılar Hesabının kapanış ve 01/01/2005 tarihli açılış maddesi aşağıda belirtildiği şekilde olacaktır:

31/12/2004 tarihi itibarıyla 120 Alıcılar hesabı

		Borç (TL)
120	Alıcılar	5,738,275,200.00
120 01	Adana Müşterileri	5,367,510,400.00
120 01 01	A A.Ş.	5,142,503,200.00
120 01 02	B A.Ş.	225,007,200.00
120 06	Ankara Müşterileri	370,764,800.00
120 06 01	E A.Ş.	120,452,400.00
120 06 02	F A.Ş.	250,312,400.00

01/01/2005 tarihli 120 Alıcılar hesabı

		Borç (YTL)
120	Alıcılar	5,738,27
120 01	Adana Müşterileri	5,367,51
120 01 01	A A.Ş.	5,142,50
120 01 02	B A.Ş.	225,01
120 06	Ankara Müşterileri	370,76
120 06 01	E A.Ş.	120,45
120 06 02	F A.Ş.	250,31

1.2- 01/01/2005 tarihi itibarıyla yapılan YTL dönüşümü sonucu bilançoda ortaya çıkabilecek olumlu farklar tek düzen hesap planında yer alan 679 Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar hesabına, olumsuz farklar ise 689 Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar hesabında izlenerek hesaplarda denklik sağlanacaktır.

1.3- Amortisman tabii kıymetlerin (ATİK) TL birimindeki değerleri YTL'na dönüştürülürken her bir kıymet için ayrı ayrı dönüşüm işlemi yapılacaktır. Aynı şekilde bu kıymetlerin birikmiş amortismanları da ayrı ayrı YTL'na dönüştürülecektir.

Ömek:

(Y) İşletmesinin 31/12/2004 tarihi itibarıyla 255 Demirbaşlar ve 257 Birikmiş Amortismanlar hesabı aşağıdaki gibidir.

		Borç (TL)
255	Demirbaşlar	3,522,476,100.00
255 01	Mobilya Takımı	2,267,712,300.00
255 02	Bilgisayar	1,254,763 800.00
		Alacak (TL)
257	Birikmiş Amortismanlar	1,611,580,140.00
257 01	Mobilya Takımı	1,360,627,380.00
257 02	Bilgisayar	250,952,760.00

(Y) İşletmesinin 01/01/2005 tarihi itibarıyla 255 Demirbaşlar ve 257 Birikmiş Amortismanlar hesabı aşağıdaki gibi olacaktır.

		Borç (YTL)
255	Demirbaşlar	3,522,47
255 01	Mobilya Takımı	2.267,71
255 02	Bilgisayar	1.254,76
		Alacak (YTL)
257	Birikmiş Amortismanlar	1.611,58
257 01	Mobilya Takımı	1.360,63
257 02	Bilgisayar	250,95

1.4- Çek ve senet portföylerinde bulunan değerlerin YTL'na dönüştürülmesi işlemlerinde de yukarıdaki 3 üncü maddede belirtildiği şekilde işlem yapılacaktır. Her bir çek veya senet tutarının ayrı ayrı YTL para birimine dönüştürülerek ana hesap tutarına ulaşılması ile muavin hesaplara inilmeden sadece ana hesap tutarı toplamının YTL'na çevrilmesi durumunda fark ortaya çıkabilecektir. Ayrıca, daha sonraki tarihlerde işlem yapılması sırasında her bir çek veya senet tutarının YTL'na dönüştürülmesi gerektiğinden her bir çek veya senet tutarı YTL'na dönüştürülerek çek ve senet portföyü toplam tutarları bulunacaktır.

Ömek:

(Y) İşletmesinin 31/12/2004 tarihi itibarıyla 101 Alınan Çekler ve 121 Alacak Senetleri hesapları aşağıdaki şekildedir: